

Täysistunto

Keskiviikko 9.9.2020 klo 14.00—17.19

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.04 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Mikkoselle perinnebiotooppien kunnostamiseen liittyviin haasteisiin tartumisesta. Joku tässä salissa sanoi eilisessä debatissa, että kyllä nykyinen hallitus ainakin itseään kehua osaa. Kiitosta täytyy osata antaa silloin, kun siihen on paikka, ja vaikka itse sanonkin, kyllä hallituksen tahtotila ja politiikka luonnonsuojelun osalta kiitokset ja kehut ansaitsevat.

Tämä käsittelyssä oleva lakiesitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa istuva hallitus on ryhtynyt väkeviin toimiin luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi. Käynnissä oleva kuudes massasukupuutto on ilmastonmuutoksen ohella aikamme suurimpia haasteita. Nämä kaksi isoa haastetta myös linkittyvät mitä suurimmassa määrin toisiinsa.

Tällä esitetyllä, melko teknisluonteisella muutoksella mahdollistetaan perinnebiotooppien kunnostustyöt Helmi-ohjelman mukaisessa laajuudessa. 15 000 hehtaaria kunnostettuja niittyjä, ketoja, metsälaitumia ja muita perinneympäristöjä on lottovoitto suomalaiselle luonnolle, joka pitkään on jätetty oman onnensa nojaan. Nyt on aika korjata sitä, mitä on rikottu, ja kuulla luonnon hätähuuto.

Tämä lakimuutos ei tietenkään yksinään riitä, ja siksi olenkin iloinen, että myös lukuisia muita toimia luonnon hyväksi on jo tehty ja tehdään vielä tämän hallituskauden aikana. Suomalaiset ovat koronakriisin myötä löytäneet takaisin luontoon, ja on hienoa, että esimerkiksi kansallispuistoverkoston laajennetaan ja elvytysrahaa suunnataan myös kuntien lähivirkistysalueiden kunnostamiseen ja kehittämiseen.

17.05 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Suomalaisesta luonnosta ja sen moninaisuudesta huolehtiminen on isänmaallinen teko. Luonnon monimuotoisuutta tulee turvata suojelun lisäksi aktiivisella hoidolla. Meillä on Suomessa ainutlaatuinen luonto, ja se ansaitsee hoivamme. Kykenemme vaikuttamaan omaan ympäristöömme huomattavasti helpom-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2020 vp

min ja tehokkaammin kuin globaaliin ympäristöön, rajat ylittäviin kaasuihin tai edes paikallisiin monimuotoisuuksiin kaukana Suomesta.

On arvioitu, että Suomessa joka kymmenes eliölaji on uhanalainen. Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiasta hyväksyttiin vuonna 2012, mutta biodiversiteetin heikentymistä vuoteen 2020 ei ole onnistuttu kääntämään. Rakennettu ympäristö on ainoa elinpiiri, jossa lajien uhanalaistuminen on saatu pysähtymään.

Käsittelyssä olevalla ehdotuksella lisättäisiin luonnonsuojelulaisissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen, luontotyyppien sekä luonnon- ja kulttuurimaisemien ennallistamisen, kunnostamisen ja hoidon tukemiseen uusi järjestelmä. Esityksen tarkoituksena on tehostaa luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamista kustannustehokkaasti — hyvä tavoite.

Arvoisa puhemies! Nyt tehty esitys luo sektorille osin päällekkäistä sääntelyä, sillä kestävä metsätalouden määräraikaisessa rahoituslaissa on jo osittain samoja elementtejä sekä samoja tuettavia kohteita. Täten tämä esitys ei kaikkineen selkeytä alan sääntelyä. Olisikin erittäin tärkeää, ettei päällekkäisyyttä lakien valmistelussa ja toteutuksessa synny.

Esitetty työkalu pohjautuu vapaaehtoisuuteen ja maanomistajan tukimahdollisuuteen, ja tämä on hyvä asia. Nyt tehty esitys ei tue kuitenkaan suuria yrityksiä, joiden avulla voitaisiin tehdä paljon ennallistamistöitä esimerkiksi suo- ja turvealueilla. On selvää, että biodiversiteetin turvaaminen tulee tehdä yhteistyössä metsäsektorin ja maatalouden kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen taustalla on siis kannatettava ajatus ja tavoite. Suomen luonto tarvitsee suomalaisten hoivaa ja huolenpitoa. Me voimme vaikuttaa maamme biologisen monimuotoisuuden säilymiseen, ja mielestäni juuri tähän me voimme lisätä voimavaroja.

17.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on sinänsä hyvä esitys. On tärkeää, että maanomistajille tarjotaan erilaisia keinoja ja tukimuotoja ja kannustimia edistää luonnon monimuotoisuutta. Tällä hallituksen esityksellä luonnonsuojelulakiin lisättäisiin uusi tukijärjestelmä, joka täydentäisi olemassa olevia mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja edistämiseksi.

Ely-keskusten myöntämää harkinnanvaraista tukea tulisi voida hakea matalalla kynnyksellä. Järjestelmä toimii parhaiten, jos tuen hakeminen on helppoa. Tuen tarkoituksena on kannustaa maanomistajaa luontoarvojen vaalimiseen ja sitä kautta myös lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. Tukea ei maksettaisi rahallisena, vaan sitä osoitettaisiin tavarana ja palveluna. Palvelu olisi käytännössä esimerkiksi niittoa, puiden raivausta ja laidunnuksen järjestämistä, tavarat puolestaan esimerkiksi perinnebiotooppien hoidossa tarvittavia aitaamistarvikkeita.

Arvoisa puhemies! Tällä asialla on myös toinen puoli. On paljon sellaista suojelua, josta ei makseta mitään korvausta tai jonka korvaus viipyy loputtomiin. Tällaista suojelua on luonnonsuojelulain mukaisissa luonnonsuojeluohjelmissa, Natura 2000 -verkostossa ja myöskin erilaisissa kaavaratkaisuissa, ja myös tätä puolta pitäisi kehittää. Sillä voitaisiin saada myönteellisyyttä ja järkeä näihin suojelu- ja monimuotoisuustavoitteisiin. Natura 2000 -verkostoon joutuneita maita on edelleen paljon ostamatta. Rahaa ei ole ollut, ja maanomistaja ei ole halunnut sitten myöskään omaehtoisesti suojella, kun ei ole ollut korvausta tiedossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2020 vp

Myöskin valtakunnalliset alueidensuojelutavoitteet siirtyvät automaattisesti — käytännössä automaattisesti — maakuntakaavoihin ja sieltä edelleen yksityiskohtaiseen kaavoitukseen ja hyvinkin kavalalla tavalla ilman korvausta estävät rakentamista ja muuta maankäyttöä.

Aivan viimeisimpiä keksintöjä on merkintä ”laaja, yhtenäinen metsävaltainen vyöhyke”, josta ei kukaan tiedä, mitä se käytännössä tarkoittaa, mutta kun maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuen tällainen kaavamerkintä tehdään, niin täytyyhän sillä joku merkitys olla. Arka virkamies ei uskalla sinne myöntää rakennuslupia, ja se voi myöskin estää metsän hoitoa ja käyttöä. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa on menossa juuri vaihemaakuntakaava, jossa on tulossa tällainen merkintä ”laaja, yhtenäinen metsävaltainen vyöhyke”, ja se on nyt parhaillaan nähtävillä. Kehotan maanomistajia olemaan tarkkana.

17.11 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse liikun paljon luonnossa ja varmasti arvostan luonnon monimuotoisuutta, ja myös EU:ssa on olemassa strategioita, esimerkiksi biodiversiteettistrategia. Mutta muutama sana ja asia tästä, kun minä tällaisen käytännön ihmisenä en täältä pääkaupunkiseudulta käsin katso näitä asioita vaan liikun itse luonnossa ja luontokohteissa.

Viime viikonloppuna kävelin sellaisella suolla, joka on ojitettu 1966. Meillä on tämän soiden ennallistamisohjelma, sitä tehdään intomiehellä ja siihen uhrataan rahaa. Kun minä seisoin siellä entisten ojien päällä, niin luonto oli hoitanut ne ojat täysin tukkoon. Eli viestini on se, että kun intomieli on kova, niin voi olla näin, että kun soille mennään ennallistamaan kaivinkoneen kanssa, niin ensinnäkin kuluu tietenkin fossiilista polttoainetta, ja kun näitä ruvetaan siellä repimään ja paikkaamaan, niin itse asiassa mennään luonnon edelle ja aiheutetaan kymmeniksi vuosiksi, jopa vuosikymmeniksi eteenpäin, hiilipäästöjä ja metaanipäästöjä eli tehdään tuplavahinko. Aikaa ja rahaa kuluu, ja mitään ei hyödytä, päinvastoin, koska luonto hoitaa omia aikojaan kaikki nämä ojat umpeen. Eli soiden ennallistamisesta luonnonsuojelulain kautta, kun näitä biodiversiteettihankkeita halutaan edistää, pitää käydä neutraali, asiallinen keskustelu. Ei kannata mennä hötkyilemään, tulee tuplavahinko.

Toinen, mikä on vielä isompi asia: EU suunnittelee biodiversiteettistrategiaa. Onneksi täällä on nyt keskustan edustajia, joilla on hallituksessa suuri vastuu. Älkää antako sen historiallisen vahingon tapahtua, että biodiversiteettistrategian isojen suojeluvaatimusten kautta suomalaisen metsätalouden ja metsäpolitiikan päätöksenteko alistetaan biodiversiteettistrategialle. Nyt on olemassa selvä vaara, ja nyt täytyy olla hereillä, että tällaisista virhettä ei saa mennä tekemään.

Sitten kolmas juttu, mikä on myös luonnonsuojelulain piiriin kuuluva ja tähän luonnon biodiversiteettiin liittyvä asia, on se, kun ympäristöministeriö nytten erittäin laajoja alueita muun muassa Pohjois-Karjalassa aikoo siirtää luonnonsuojelualueista rauhoitetuiksi luonnonsuojelualueiksi luonnonsuojelulain nojalla. Silloin, kun luonnonsuojelulaki astuu tähän kuvaan mukaan, metsästys on kielletty. Kun hallitusohjelmassa lukee, edustaja Kiviranta, että metsästys turvataan, niin silloin ei todella turvata metsästystä, jos nämä muutetaan rauhoitetuiksi luonnonsuojelualueiksi, joilla luonnonsuojelulain mukaan lähtökohtaisesti metsästys on kielletty.

Ja neljäs asia vielä: Kun kansallispuistoja laajennetaan, kuten Tiilikan kansallispuistoa, niin täytyy oikeasti katsoa, mitä alueita siihen otetaan, koska nyt siellä menee valtion met-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2020 vp

sästysalueita. Ja kun hallitusohjelmassa on, että metsästys turvataan, niin ei tällä tavalla turvata, jos niitä koko ajan vähennetään.

Minun mielestäni pitää katsoa kansalaisten etua, sekä luonnonsuojelijoitten että sitten metsästävien suomalaisten, joita on 300 000, ja täytyy se tasapaino hakea. Ja sitten se kaikkein suurin asia on se, että EU ei saa jyrätä suomalaista metsäpolitiikkaa.

17.15 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Niityt, kedot ja esimerkiksi metsälaitumet ovat perinnebiotooppeja, jotka edustavat perinteisten elinkeino- ja maankäyttötapojen muovaamia luontotyyppisiä. Suurin osa luonnostamme, luontomme monimuotoisuudesta, kulttuurihistoriastamme ja maalaismaisemasta kietoutuu juuri perinnebiotooppeihin ja niiden kuntoon. Valitettavasti luontotyyppien uhanalaisuusarviot ovat osoittaneet, että perinnebiotooppien osalta tilanne on hälyttävä. Muutos tehomaataloudeksi on tässä taustalla. Säilyäkseen nämä biotoopit edellyttävät hoitamista.

Vuoden 2018 lopussa julkaistiin perinnebiotooppien luontotyyppien uhanalaisuusarviot, ja kävi ilmi, että kaikki näistä perinnebiotoopeista ovat arvion mukaan uhanalaisia. Oli 40 luontotyyppiä, joista jopa 38 arvioitiin koko maassa äärimmäisen uhanalaisiksi, kaksi erittäin uhanalaisiksi. Säilyviksi luettavia perinnebiotooppeja ei ollut.

Onneksi toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden kohentamiseksi on alettu toteuttaa tämänkin hallituksen aikana. Osana uutta Helmi-ohjelmaa hallituksen johdolla on tarkoitus kunnostaa vuoden 2023 loppuun mennessä 15 000 hehtaaria perinnebiotooppeja. Valtion mailla kunnostustöitä on jo voitu aloittaa, mutta merkittävä osa kunnostuksista tehdään yksityismailla. Perinnebiotooppien kunnostus yksityismailla vaatii kuitenkin luonnonsuojelulakiin muutoksen, jota nyt täällä käsitellään.

Lakimuutos tarvitaan, koska nyt tuki voidaan myöntää vain rahana, mutta maanomistajankin kannalta on toimivaa, että hän voi saada sen myös palveluna, esimerkiksi laitumen niittotyönä. On tärkeää, että teemme luonnon monimuotoisuuden suojelun maanomistajille mahdollisimman helpoksi. Luomutuotannon edistäminen voi olla yksi näistä keinoista, jotka auttavat perinnebiotooppeja, ja esimerkiksi EU:n Pelloilta pöytään -strategiassa tätä voimme edistää. Myös biodiversiteettistrategian, joka äsken mainittiin, tulee olla kunnianhimoinen, ja monimuotoisuutta turvaavat tavoitteet tulee asettaa koko EU-alueelle.

Nyt käsitteillä oleva lakimuutos mahdollistaa nykyistä laajemmin tärkeiden luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, ja esitystä on helppo kannattaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.